चारायणीय तच्छात्रे । चारायणेभ्य आगतः वुञ् । चारायणक तत आगते त्रि० ।

चारिणी स्त्री चर–णिनि ङीप् । करणीदृष्टे राजनि० ।

चारित्र न० चर–"चरेष्टेत्रे" उणा० णित्रन् चरित्रमेव स्वार्थे अण् वा । १चरित्रे २स्वभावे हेम० । ३कुलक्रमागताचारे शब्दार्थचि० । "चारित्रं येन नो लोके दूषितं दूषितात्मना" हरिव० १७० । ४तिन्तिड़ीवृक्षे स्त्री शब्दरत्ना० ५मरुत्वतन्नृपपुत्रभेदे पु० "मरुत्वतो मरुत्वन्तो देवानजनयत् सुतान्" इत्युपक्रमे "नक्षत्रं चाक्षुतिश्चैव चारित्रं ब्रह्मपन्नगम्" हरिव० २०४ अ० ।

चारित्रा न० चरित्रमेव स्वार्थे ष्ट्रन् । चरित्रशब्दार्थे ।

चारिन् त्रि० चर–णिनि । सञ्चारकारिणि मन्त्रि "सङ्गमाय निशि गूढचारिणम्" रघुः "प्राणापानौ समौ कृत्वा नासाभ्यन्तरचारिणौ" गीता स्त्रियां ङीप् स्वैरचारिणी ।

चारी स्त्री चारो गतिभेदोऽस्त्यस्या अच् गौरा० ङीष् । गतिभेदयुक्तनृत्यक्रीडायां सङ्गी० दा० तद्भेदलक्षणादिकस्तु यथा

"न हि चारीं विना नृत्ये नृत्यस्याङ्गं प्रवर्त्तते । शृङ्गारादिरसानान्तु भावोद्दीपनकारिकाम् । माधुर्य्योद्वर्त्तना नृत्ये चारी चारुगतिर्मता" । अन्ये तु "एकपादप्रचारो यः सा चारी न निगद्यते । पादयोश्चारणं यत्र सा चारीति निगद्यते । करणानां समायोगः खण्डकः परिकीर्त्तितः । त्रिभिः खण्डैश्चतुर्भिर्वा मण्डलं समुदाहृतम् । समनखा नूपुरविद्धा तिर्य्यङ्मुखी सरला च । कातरा च कुथीरा च विश्लिष्टा रथचक्रिका । पार्ष्णिरेचितका तलदर्शिनी गजहस्तिका । परावृत्ततला चारुताडिताग्रा मण्डला । लम्भक्रीडनिका मृगवासिका चारुरोचिका । तलोद्घृत्ता सञ्चरिता स्फुरिकापि तथैवच । लङ्घितजङ्घा सङ्कटिता स्यादथैव मदालसा । उत्कुञ्चिता तिर्य्यगूर्द्ध्वं कुञ्चिता चापकुञ्चिका । षड्विंशतिर्भौमचार्य्य इत्याख्याता मनीषिभिः" । अन्ये तु । "सम पादस्थिता विद्धा शकटस्यार्द्धिकापि च । विष्याघा ताडिताऽऽ वद्धा एकेका क्रीड़िता तथा । अरुत्ता स्कन्दिता च जनिता स्यन्दिता तथा । स्यन्दितावत् समनन्ता समोत्सारितघट्टिता । उच्छन्दिता च विज्ञेया चार्य्यः षोडश भूमिगाः । इति भूमिचारी । आकाशचारी यथा "चारीश्चाकाशगा वक्ष्ये विज्ञेया त्वधरी तथा । अङ्कुताडिता भ्रमरी पुरःक्षेपा च रुचिका । अपक्षेपा जङ्घावर्त्ता विद्धा च हरिणप्लुता "अवजङ्घान्दोलिता च जङ्घाजङ्घालिका तथा । विद्युत्क्रान्ता भ्रमरिका दण्डपार्श्वेति षोडश" । अन्ये तु । "विभ्रान्तातिक्रान्ताऽपक्रान्ता च पार्श्वक्रान्तिका । अर्द्धजानुर्दोलपादोद्वृत्ता नूपुरवादिका । भुजङ्गत्रासिका क्षिप्ताऽऽविद्धा ताला च सूचिका । विद्युत्क्रान्ता भ्रमरिका दण्डपादा तथैव च । आकाशचारिका एताः षोडशैव निरूपिताः" । एताश्चैव भूमिचारीत्यन्यत्रभेदोऽस्ति । "तिर्य्यक्चारी ऊर्द्ध्वचारी अधश्चारी ति ता अहनीयाः । तैस्तास्त्रिभिर्न गात्रेण लब्धाहारो जितश्रमः । स्थाने वा भित्तिदेशे वा प्रथमं ताः प्रयोजयेत् । रूक्षाहारं तथाभ्यस्य भुक्त्वा तां न समाचरेत् । नृत्ये पादस्य विन्यासचारी सैवाभिधीयते । शृङ्गारादिरसानान्तु भावोद्दीपनकारणम् । माधुर्य्यं भूयसा नृत्ये कृत्यतालमयान्विताः । नियतार्द्धविशेषाणां चारी सञ्चारतो भवेत्" सं० दामो० ।

चारु पु० चरति चित्ते–उण् । १हृद्यवस्तौ २मनोहरे त्रि० मेदि० "चक्राश्रितं चारुचमूरुचर्म्मणा" "अर्द्धप्रसारितसुराधिपचापचारु" माघः । गुणवचनत्वेन स्त्रियां वा ङीप् चार्व्वी चारुः । ३कुङ्कुमे न० शब्दार्थचि० । ४रुक्मिणीतनयभेदे पु० "चारुगर्भश्चारुदेष्णम् ।

चारुक पु० चारु+संज्ञायां कन् । यवबीजरूपे क्षुद्रधान्यभेदे भावप्र० तद्गुणा उक्ता यथा "चारुकः यवबीजं स्यात् कथ्यन्ते तद्गुणा अथ । चारुको मधुरो रूक्षो रक्तपित्तकफापहः । शीतलो लघुदुष्प्रज्ञ कषायो वातकोपनः" । [यामृ राजनि० ।

चारुकेशरा स्त्री चारूणि केशराण्यस्याः । नागरमुस्ता-

चारुगर्भ पु० श्रीकृष्णस्य रुक्मिणीगर्भजाते तनयभेदे यथा "तस्याम् (रुक्मिण्याम्) उत्पादयामास पुत्रान् दश महारथान् । चारुदेष्णं सुदेष्णञ्च प्रद्युम्नञ्च महाबलम् । सुषेणं चारुगुप्तञ्च चारुबाहुञ्च वीर्य्यवान् । चारुविन्दं सुचारुञ्च भद्रचारुतथैव च । चारुञ्च बलिनां श्रेष्ठं सुतौ चारुमतीं तथा" हरिव० ११८अ० । चारुगुप्तादयोऽप्यत्रोक्ताः तत्पुत्रभेदे ।

चारुचित्र पु० धृतराष्ट्रपुत्रभेदे "चित्रोपचित्रौ चित्राक्षचारुचित्रः शरासनः" भा० आ० ११७अ० ।

चारुधारा स्त्री चारु चारुतां धारयति धारि–अण् चार्व्वी धाराऽस्या वा । इन्द्रपत्न्यां शच्याम् त्रिका० ।

चारुनेत्र त्रि० चारु मनोहरं नेत्रमस्य । १सुलोचने